

Náučný chodník Nitrianska Streda - Dvorany nad Nitrou - Ludanice

Kraj:	Nitriansky
Okres:	Topoľčany
Geomorfologická jednotka:	Podunajská pahorkatina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Nitrianska Streda
Východisko:	Nitrianska Streda, park pri klasicistickom kaštieli
Trasa:	Nitrianska Streda, park pri klasicistickom kaštieli - pravostranná hrádza Nitry - Dvorany nad Nitrou - Ludanice - Ludanice-Nádražnou ulicou smer Horné Obdokovce do areálu Poľovníckeho združenia Ponitran Ludanice
Dĺžka, prevýšenie:	11,5 km, prevýšenie 17 m
Čas prechodu:	4 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedný, environmentálny, historický

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2014

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2021).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Združenie mikroregiónu Svornosť, Nitrianska 2/3, 955 01 Chrabrany, tel. 0907 773 153

Poznámky: (1) Tri posledné informačné panely (4, 5 a 6) stoja v areáli Poľovníckeho združenia Ponitran Ludanice a sú dostupné len v čase prítomnosti jeho správcu. (2) V prípade vysokého vodného stavu rieky Nitra môže byť chodník na niektorých úsekoch ťažko priechodný až nepriechodný. (3) Na informačných paneloch je pred názvom chodníka uvedený názov projektu národnej spolupráce - Spoznávame krásy našich regiónov -, v rámci ktorého bol vybudovaný.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie, vzhľadom na jeho dĺžku pre starších žiakov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Nitrianska Streda. Obec na rieke Nitra južne od Topoľčian v Podunajskej pahorkatine na styku Nitrianskej nivy a úzkeho pruhu Nitrianskej pahorkatiny pod západným úpäťím Tribeča. Prvýkrát sa spomína v roku 1278 pod názvom Zerdahelyi (*mad.* streda) ako majetok panovníka Ladislava IV. Názov je odvodený od pravidelných trhov, ktoré sa tu konali od 13. storočia. V 14. storočí stál pri rieke na dnešnom západnom okraji obce kamenný hrádok s vodnou priekopou. Obec bola majetkom viacerých rodov, o. i. aj Matúša Čáka Trenčianskeho, najvýznamnejším rodom boli Zerdahelyiovci. Obyvatelia sa živilí poľnohospodárstvom, tkáčstvom, čipkárstvom a výšivkárstvom. V 16. storočí Zerdahelyiovci prešli na stranu reformácie, pričínili sa o vybudovanie artikulárneho evanjelického kostola (1748). Okrem tohto klasicistického ev. a. v. kostola na západnom okraji obce sa v centre nachádza tiež klasicistický katolícky kostol sv. Filipa a Jakuba (1788). Ďalšími významnými kultúrnymi pamiatkami sú dva kaštiele. Pôvodne renesančný Zerdahelyiovský kaštieľ spred roku 1465 s barokovým opevnením a novogotickou vežou v parku, viackrát upravovaný, stojí na severnom okraji obce. V súčasnosti je tento súkromný areál zrekonštruovaný. V strede obce stojí na okraji prírodnokrajinárskeho parku veľký klasicistický kaštieľ Odescalchiovcov, vybudovaný Floránom Zerdahelyim okolo roku 1770, viackrát prestavaný, dnes sídlo obecného úradu.

Ludanice. Obec juhozápadne od Nitrianskej Stredy v nive Nitry v Podunajskej pahorkatine. Prvá zmienka o nej je v roku 1242 v listine Nitrianskej kapituly. Obec mala dve časti - hornú, patriacu Ludanicovcom spolu s kaštieľom, a dolnú, nazývanú aj opátska, patriacu tunajšiemu opátstvu, malému zemepanskému benediktínskemu kláštora sv. Kozmu a Damiána založeného na prelome 12. a 13. storočia. Po zániku kláštora na začiatku 17. storočia sa zachoval iba kláštorný kostol, ktorý bol po roku 1780 zbúraný. Na mieste kláštora stojí dnes základná škola. Od 16. do konca 19. storočia Horné a Dolné Ludanice fungovali ako dve samostatné obce. Medzi najvýznamnejšie pamiatky v obci patrí rímskokatolícky farský kostol Najsvätejšej Trojice zo začiatku 18. storočia.

Národná prírodná rezervácia Hrdovická. Chránené územie pri západnom okraji Tribeča juhovýchodne od Nitrianskej Stredy, resp. južne od Solčian vyhlásené v roku 1982 na ochranu geomorfologicky, biologicky i krajinársky významného územia juhozápadného svahu kremencovej

hôrky Hrdovická so zachovalými fragmentmi pôvodných kyslých skalných a lesostepných rastlinných spoločenstiev s výskytom vzácných a fytogeograficky významných druhov. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Hôrky a chráneného vtáčieho územia Tribeč (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Kovarská hôrka. Chránené územie pri západnom okraji Tribeča východne od Kovariet a Ludaníc vyhlásené v roku 1993 na ochranu jednej z lokalít s ojedinelým zložením vegetácie atlantického charakteru a biocenóz na chudobnom kyslom kremencovom podklade s hojným výskytom hrdobárky páchnucej (*Teucrium scorodonia*), jediným na Slovensku práve len v tejto časti Tribeča. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Hôrky a chráneného vtáčieho územia Tribeč (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Oponický hrad > pozri texty a foto k náučnému chodníku Oponice - Oponický hrad

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Iplá (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Iplá do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný - na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) - a mierne zvlnený až zvlnený - na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózo-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), prolúviálnych kuželoch pod úpäťami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) znížení a (zalesnených) vyvýšení a náhlymi (pravouhlými) zálohami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov - dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozezí a hnedozezí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejní tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) dopĺňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

Názvy informačných panelov

1. Park Nitrianska Streda
2. Mŕtve rameno Chrabrany
3. Mŕtve rameno Dvorany nad Nitrou
4. Poľovníctvo I.

5. Poľovníctvo II.

6. Poľovníctvo III.

